

Aanvraag aanjaagbudget project verbinding kunst, cultuur & toerisme

De verborgen herkomst van Amsterdamse topkunst

Een regionaal verhaal voor de Metropoolregio Amsterdam

De internationale aantrekkingskracht van Amsterdam als cultuurstad is onmiskenbaar. Jaarlijks trekken musea zoals het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum miljoenen bezoekers. Wat daarbij vaak onderbelicht blijft, is dat een aanzienlijk deel van de kunst die hier wordt gepresenteerd, niet in de stad zelf is ontstaan, maar in de regio eromheen: de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Al eeuwenlang vormt deze regio het productielandschap van kunst. In de 17e eeuw trokken kunstenaars naar de duinen en bleekvelden rond Haarlem, waar zij het iconische Hollandse landschap vastlegden. De uitgestrekte polders, luchten en waterstructuren werden daar niet alleen verbeeld, maar ook daadwerkelijk ter plekke geschilderd.

In de 19e eeuw verplaatste een deel van deze artistieke dynamiek zich naar het Gooi. Dorpen als Laren en Blaricum ontwikkelden zich tot kunstenaarskolonies, waar schilders het landelijke leven en het veranderende landschap vastlegden. Tegelijkertijd groeiden plaatsen als Volendam en Marken uit tot internationale trekpleisters voor kunstenaars die op zoek waren naar authenticiteit en traditie.

Ook industriële en stedelijke ontwikkelingen in de regio trokken kunstenaars aan. In de Zaanstreek legde Claude Monet in 1871 het snel veranderende landschap vast, met molens, fabrieken en houten huizen als onderwerp.

De kunst werd dus in de regio gemaakt — en kreeg een belangrijk internationaal podium in de stad. Amsterdam ontwikkelde zich tot centrum van handel, verzameling en presentatie. Musea zoals het Rijksmuseum en het Amsterdam Museum brachten deze werken samen en maakten ze zichtbaar voor een wereldwijd publiek. Inmiddels hangen ook werken in andere musea in de regio.

Dit biedt een kans om een nieuw regionaal verhaal te ontwikkelen dat cultuur, landschap en economie met elkaar verbindt.

Project:

De verborgen herkomst van Amsterdamse topkunst (werktitel)

Het doel van de activiteit/ het project/ programma

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) staat voor de opgave om toerisme beter in balans te brengen tussen stad en regio. De druk op Amsterdam neemt toe, terwijl de omliggende regio juist kansen biedt voor spreiding, kwaliteitsverbreding en economische versterking.

In de stad wordt de kunst tentoongesteld die in de regio is ontstaan. Wij willen met dit project de verbinding maken tussen de fysieke plek in de regio waar de schilderijen ontstaan zijn en de kunst in de musea. Hierdoor ontstaat een nieuw toeristisch en cultureel product, waardoor nieuwe kansen ontstaan voor spreading van toerisme. Ook worden door dit project verschillende musea in de regio verbonden door een overkoepelend concept, waardoor nieuwe samenwerkingen zullen ontstaan en het voor de musea mogelijk is om nieuwe doelgroepen aan te trekken. De pilot dient bij te dragen aan de volgende doelstellingen:

- Spreading van bezoekers binnen de MRA
- Versterking van regionale identiteit
- Koppeling tussen stad (musea) en regio
- Economische kansen voor lokale ondernemers
- Nieuwe culturele beleving voor bewoners en bezoekers

De beoogde resultaten/ op te leveren producten

Wij willen een bureau inhuren dat verantwoordelijk zal zijn voor de volgende zaken:

- Eén helder regionaal concept (verhaal + propositie)
- Uitwerking van een publieksroute of beleving (fysiek of hybride)
- Selectie van 3–5 concrete locaties binnen de MRA
- Globale schets van bezoekerservaring
- Ideeën voor communicatie en branding.

Mogelijke vormen van de pilot:

- Een culturele route (fiets / OV / water)
- Een storytelling-concept op locatie (borden, audio, AR, etc.)
- Een combinatie van museum + regiolocaties
- Een tijdelijke of semi-permanente installatie
- Digitale laag gekoppeld aan fysieke plekken

Dit leidt uiteindelijk tot:

- Werkend pilotproject in de regio
- Bezoekerservaring (fysiek en/of digitaal)
- Communicatie- en storytellinglijn
- Evaluatie van impact en opschaalbaarheid
- Advies voor vervolg (opschaling MRA-breed)

De urgentie (waarom is het belangrijk, waarom nu)

De afgelopen jaren blijkt dat steeds meer toeristen minder kunst & cultuur bezoeken (waarschijnlijk vanwege het feit dat reizen steeds duurder wordt). Musea willen deze trend zo snel mogelijk omkeren en zijn op zoek naar nieuwe manieren om doelgroepen aan zich te verbinden die op dit moment nog niet deze musea bezoeken.

Daarnaast is Amsterdam nog steeds druk bezig met haar programma 'Stad in Balans', en geldt de verordening die het aantal overnachtingen per jaar op 20 miljoen maximeert nog steeds. Wanneer de gemeente Amsterdam dit cijfer niet haalt, dan moet aan het eind

van het jaar het college nieuwe maatregelen nemen om toerisme in te dammen. Inmiddels zit de stad al een aantal jaren boven de 20 miljoen overnachtende bezoekers, en de verwachting is dat toerisme de komende jaren zal blijven groeien. We spreiden al jaren toeristen naar verschillende plekken in de regio via het marketingprogramma van amsterdam&partners, maar ook buiten Amsterdam wordt het af en toe te druk. Op plekken als de Zaanse Schans, Volendam en Marken zijn er op sommige momenten te veel mensen voor de lokale draagkracht. We hebben dus eigenlijk nieuwe aantrekkelijke plekken nodig waar we toeristen naartoe kunnen spreiden.

Dit project kan een bijdrage leveren aan nieuwe producten in de regio die interessant kunnen zijn voor bezoekers van Amsterdam. Door hen te verleiden om dit concept te bezoeken, kan dit project hen verleiden om een bepaald tijdsdeel dat ze in de regio doorbrengen niet in Amsterdam te zijn.

Hoe het zich verhoudt tot de MRA Agenda, andere relevante regionale thema's en lopende projecten/activiteiten/programma's

Het project is in lijn met de MRA agenda, waarbij in ambitie 7 zowel toerisme als kunst & cultuur als ambities zijn benoemd waarop de MRA samenwerkt.

Een quote uit de MRA agenda die goed aansluit bij dit project is deze:

“Bezoekers dragen sterk bij aan de nabijheid en kwaliteit van culturele voorzieningen die we in onze regio hebben. We beschikken daardoor over een breed aanbod aan culturele voorzieningen, waarvan veel van internationaal topniveau. Musea, theatervoorstellingen, festivals en concerten vergroten de aantrekkingskracht van onze regio als plek om te wonen of een bedrijf te vestigen.”

Verder sluit dit project aan bij de volgende doelstellingen uit de MRA agenda:

1. Te stimuleren dat een groter deel van de internationale verblijfsbezoekers de MRA buiten Amsterdam bezoekt of hier verblijft, hier meer tijd besteedt en meer geld uitgeeft (gekoppeld aan meerkernige ontwikkeling);
2. De koppeling met kunst en cultuur in de hele regio te versterken;
3. De toegankelijkheid van de culturele sector te vergroten.

Zowel programma kunst & cultuur als programma toerisme hebben zelf eigen beleidsstukken die uitgebreider ingaan op de ambities en doelstellingen van deze programma's. Dit project sluit bijvoorbeeld erg goed aan op volgende doelstellingen uit de strategische agenda toerisme:

1. Spreiding van (dag)attracties
2. Principe II: publiekstrekkingen leisure, cultuur en erfgoed als identiteitsversterker in meerkernige regio

“Het culturele aanbod moet breed bekend zijn, zowel voor bewoners als voor bezoekers. Dit sluit goed aan bij het MRA Ontwikkelperspectief Recreatie en Toerisme waarin we willen inzetten op kwaliteitstoerisme.”

“Amsterdam fungeert voor verblijfsbezoekers onder andere als toegangspoort naar de regio. Daarnaast is in de MRA-gemeenten en regio's om Amsterdam heen een uniek cultureel aanbod dat we beter willen ontsluiten voor onze bezoekers.”

3. Koppelopgave II: Kunst, cultuur en erfgoed als identiteitsversterker agenderen

“Het principe van nieuwe culturele voorzieningen als identiteitsversterker verankeren binnen het cultuurprogramma. Hiermee kunnen we de aantrekkingskracht en het onderscheidend vermogen tussen gebieden en locaties in de MRA vergroten.”

De begrootte kosten

We hebben in totaal €105.000,- nodig voor dit project. Dit bestaat uit de volgende onderdelen:

- Fase 1: Conceptontwikkeling → € 5.000
- Fase 2: Realisatie pilot → € 100.000

Een groot deel van dit geld wordt betaald uit het budget van de strategische agenda toerisme. Ook zal volgend jaar het programma kunst & cultuur bijdragen aan dit project. In totaal verwachten wij in 2026 en 2027 zo'n €105.000,- nodig te hebben. Hiervan kan €65.000,- vanuit het budget van toerisme en kunst & cultuur voor onze rekening genomen worden.

Budgetverdeling:

Toerisme: €55.000,-

Kunst & cultuur: €10.000,-

Aanjaagbudget: €40.000,-

Wij vragen dan ook €40.000,- aan vanuit het aanjaagbudget. Wanneer deze pilot later een succes blijkt te zijn en meer gemeenten willen aanhaken, dan zullen we ook aan de verschillende gemeenten die willen meedoen aan het project een financiële bijdrage vragen om de slagkracht te vergroten.

Een planning op hoofdlijnen

- Start conceptfase: September 2026
- Duur conceptfase: 3–6 weken
- Start realisatie: aansluitend na goedkeuring
- Oplevering pilot: binnen 4–6 maanden na start realisatie

Betrokken stakeholders

- MRA AO toerisme (waar alle gemeenten die iets met toerisme willen kunnen aansluiten)
- MRA Werkgroep cultuur
- Amsterdam&partners (voor de uiteindelijke vermarketing van het concept)
- Regionale DMO's
- Musea in de regio
- Ondernemers in de regio
- Musea in Amsterdam